

УДК 336.71

DOI: 10.33813/2224-1213.23.2020.6

Цистан Ірина Василівна,

*аспірант, Державний вищий навчальний заклад
«Університет банківської справи»
tsystan.ira@ukr.net*

РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ ТА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ БАНКІВ ЯК ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР ЙОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Предмет дослідження – теоретико-методологічні засади та практичні аспекти використання інвестиційного потенціалу у процесі розвитку економіки. **Метою написання статті** є поглиблення теоретичних положень, методичних підходів і розроблення практичних рекомендацій щодо використання інвестиційного потенціалу банків з метою стимулювання розвитку економіки України. **Методологія проведення роботи** – системний – при дослідженні механізмів управління інвестиційним потенціалом банків; аналітичний – у процесі дослідження тенденцій інвестиційної діяльності та управління інвестиційним потенціалом; поєднання системного підходу та загальнонаукових методів (аналізу, синтезу, індукції, дедукції, аналогії, абстрагування, групування, узагальнення, конкретизації) – з метою розроблення рекомендацій щодо формування комплексного підходу до розуміння значимості використання інвестиційного потенціалу банків як важливої передумови розвитку економіки. **Результати роботи** – запропоновано підхід до вирішення завдань підвищення ефективності розвитку економіки з використанням інвестиційного потенціалу банків. **Висновки** – використання інвестиційного потенціалу комерційного банку дозволить диверсифікувати ризики та підвищити прибутковість банківського бізнесу та довіру до нього. Це в свою чергу створить умови для покращення рівня фінансування економіки за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел та сприятиме загальному розвитку економіки.

***Ключові слова:** банк, інвестиційний потенціал, інвестиційний клімат, інвестиційна активність банку.*

Цистан Ірина Васильевна,

*аспірант, Государственное высшее учебное заведение
«Университет банковского дела»*

**Развитие экономики и инвестиционный потенциал банков
как важный фактор его обеспечения**

Предмет исследования – теоретико-методологические основы и практические аспекты использования инвестиционного потенциала в процессе развития экономики. **Целью написания статьи** является углубление теоретических положений, методических подходов и разработки практических рекомендаций по использованию инвестиционного потенциала банков с целью стимулирования развития экономики Украины. **Методология проведения работы** – системный – при исследовании механизмов управления инвестиционным потенциалом банков; аналитический – в процессе исследования тенденций инвестиционной деятельности и управления инвестиционным потенциалом; сочетание системного подхода и общенаучных методов (анализа, синтеза, индукции, дедукции, аналогии, абстрагирования, группировки, обобщения, конкретизации) – с целью разработки рекомендаций по формированию комплексного подхода к пониманию значимости использования инвестиционного потенциала банков как важной предпосылки развития экономики. **Результаты работы** – предложено подход к решению задач повышения эффективности развития экономики с использованием инвестиционного потенциала банков. **Выводы** – использование инвестиционного потенциала коммерческого банка позволит диверсифицировать риски и повысить прибыльность банковского бизнеса и доверие к нему. Это в свою очередь создаст условия для улучшения уровня финансирования экономики за счет внутренних и внешних источников и будет способствовать общему развитию экономики.

Ключевые слова: банк, инвестиционный потенциал, инвестиционный климат, инвестиционная активность банка

Tsystan Iryna,

PhD student Graduate student State higher educational institution «Banking University»

Economic development and investment potential of banks as an important factor of its security

The subject of research – theoretical and methodological principles and practical aspects of the use of investment potential in the process of economic development. **The purpose of the article** is to deepen the theoretical provisions, methodological approaches and develop practical recommendations for the use of investment potential of banks in order to stimulate the development of Ukraine's economy. **Methodology of work** – system – in the study of mechanisms for managing the investment potential of banks; analytical – in the process of studying trends in investment activities and investment potential management; combination of system approach and general scientific methods (analysis, synthesis, induction, deduction, analogy, abstraction, grouping, generalization, concretization) – in order to develop recommendations for forming a comprehensive approach to understanding the importance of using the investment potential of banks as an important prerequisite for economic development. **The results of the work** – the approach to the decision of problems of increase of efficiency of development of economy with use of investment potential of banks is offered. **Conclusions** – using the investment potential of a commercial bank will diversify risks and increase the profitability of the banking business and confidence in it. This in turn will create conditions for improving the level of financing of the economy from internal and external sources and contribute to the overall development of the economy.

Key words: bank, investment potential, investment climate, investment activity of the bank.

Постановка проблеми. Перед економікою України сьогодні стоїть важливе завдання: підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на світовому ринку, що потребує значних обсягів інвести-

цій на модернізацію виробничих комплексів та розвиток національної інфраструктури. А тому виникає необхідність поглибленого дослідження можливостей використання інвестиційного потенціалу банків з позицій врахування їх впливу на економічний розвиток.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ключові моменти дослідження принципів і факторів, що впливають на стан інвестиційного потенціалу та його використання, знайшли своє відображення в працях багатьох вчених. Дослідження факторів впливу на ефективність формування й використання інвестиційного потенціалу проводили такі науковці, як О.І. Воробйова, Л.Д. Лебединська, Л.М. Ремньова, М.В. Бормотова, Б.А. Москаленко, Є.В. Сухоребрій, О.І. Маслак та інші.

Виклад основного матеріалу. Сучасний банк – це специфічний фінансовий інститут, який діє на основі законів і нормативів держави та виконує низку особливих функцій, пов'язаних з рухом грошових (фінансових) потоків, грошово-кредитними, інвестиційними, валютними та іншими фінансовими операціями і послугами, а також забезпечує інтереси власників, держави та своїх клієнтів за рахунок формування і використання активів, одержання позитивного фінансового результату (прибутку) і виконання своїх зобов'язань перед державою та клієнтами [1].

Визначення сутності сучасного банку дає усі підстави для розкриття місця банків у сучасній національній та світовій економіці. Банки як специфічні фінансові інститути забезпечують рух грошових (фінансових) потоків та зв'язують економіку країни зі світовою економічною системою. В свою чергу рух грошових потоків і ресурсна база є основою економічного потенціалу банків.

Поняття «розвиток» часто вживається в таких поєднаннях: соціально-економічний розвиток, економічний розвиток, розвиток економіки країни, розвиток регіону, міста. У таких випадках під розвитком, зазвичай, мається на увазі будь-яка прогресивна зміна перш за все в економічній сфері. Якщо зміна кількісна, говорять про економічне зростання. При якісній зміні мова може йти про структурні зміни або про зміну змісту розвитку, або про придбання економічною системою нових характеристик [2].

У сучасних умовах під час аналізу питань розвитку економіки досить вагому роль слід віднести розгляду питань соціально-економічного розвитку окремих територій (регіонів), через урахування регіональних особливостей, зокрема, сильних та слабких сторін функціонування регіональних економічних систем, сприятливих і негативних тенденцій розвитку регіонів. Це спричинене значною диференціацією у забезпеченні необхідними економічними та соціальними ресурсами. Саме на рівні регіонів вирішуються питання відтворення продуктивних сил, реалізуються проекти соціально-економічного розвитку, задовольняються ключові соціальні потреби населення, а показники розвитку регіональної економіки є критерієм визначення рівня економічного розвитку держави в цілому.

Підтримуємо думку Гавкалової Н.Л. стосовно бачення стратегічного підходу до управління розвитком господарських комплексів регіонів як такого, що спрямований на вирівнювання умов еконо-

мічної діяльності в межах усіх регіонів, раціональне використання виробничо-ресурсного потенціалу регіонів, досягнення сталого економічного зростання, підвищення соціально-економічних показників рівня життя населення [2]. Оскільки з цього підходу слідує висновок про можливість розвитку економіки держави, в першу чергу, за умови нормального економічного розвитку регіонів.

Зауважимо, що територіальні відмінності соціально-економічного розвитку регіонів спостерігаються майже у всіх країнах, незалежно від площі, економічного потенціалу та державного устрою. Загалом забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіонів, підвищення їх конкурентоздатності неможливі без подолання проблем міжрегіональних відмінностей, ліквідації кризових явищ і відсталості у розвитку окремих територій країни.

Відмітимо важливість розширення основного виробництва. Зазвичай при розширенні основного виробництва збільшується і вся обслуговуюча його інфраструктура; виникає так званий мультиплікативний ефект: основне виробництво можна розглядати як своєрідний прискорювач економічного зростання.

Однак, погоджуємося з думкою автора [2] про те, що основне виробництво може бути не тільки прискорювачем, але і гальмом розвитку, зокрема в тому випадку, коли кількість робочих місць в основному виробництві скорочується в процесі структурної перебудови. При достатньо швидких структурних зрушеннях, обумовлених науково-технічним прогресом, головним чинником успішного розвитку регіону стає не основне, а допоміжне виробництво. Довгострокове процвітання регіону залежить від того, наскільки розвинена в ньому інфраструктура і наскільки вона готова узяти на себе навантаження нового основного виробництва. Чим більше розвинена інфраструктура, тим більше гнучкою є вся економіка регіону, тим на міцнішій основі базується його економічний розвиток і процвітання.

Існує розподіл регіонів за певними ознаками, для проведення оцінки фактичного стану і перспективи економічного розвитку того або іншого міста чи регіону. По домінуючій галузевій приналежності можна виділити регіони та міста доіндустріальні, індустріальні і постіндустріальні. У містах і регіонах, що знаходяться на різних стадіях розвитку, відбуваються різні за своєю суттю процеси, і до них застосовні різні рецепти управління процесом економічного розвитку.

На стадії індустріального розвитку в місті або регіоні діють закономірності, визначені роллю провідних галузей, які створюють так званий мультиплікативний ефект і визначають весь хід розвитку міста або регіону в цілому. Провідна галузь створює додаткові робочі місця, решта всієї інфраструктури регіону як би обслуговує основне виробництво. У цих умовах нерідко формуються регіони з моногалузевою структурою, коли одне або декілька підприємств однієї галузі визначають стан економіки і соціальної сфери всього регіону.

На постіндустріальній стадії розвитку міста або регіону головним чинником, що визначає його добробут, стає рівень розвитку регіональної інфраструктури. Стан розвитку доріг, зв'язок, житловий

сектор, сфера послуг і індустрія розваг, доступність офісних приміщень, рівень злочинності і забезпеченості кваліфікованими кадрами – все це визначає потенціал розвитку постіндустріального регіону.

Важливим джерелом фінансування інвестицій є кошти державного й місцевих бюджетів. Державна підтримка інвестиційної діяльності має здійснюватися за такими основними напрямками: перехід від розподілу інвестиційних коштів до їх вкладення у стратегічні галузі економіки за умови контролю їх використання; приватизація об'єктів із метою збільшення обсягів інвестиційного капіталу, регулювання інвестиційної діяльності в регіонах, державна підтримка та цільове фінансування підприємств, які використовують ресурсозберігаючі технології, конкурентоспроможну та продукцію, яка заміщає імпорту. Також важливим джерелом фінансування інвестицій для будь-якої економіки є кошти фінансово-кредитної системи.

Для визначення ролі і місця інвестиційного потенціалу банків у розвитку економіки важливо розкрити роль банків в інвестиційних процесах. Насамперед слід відмітити, що завдяки їх участі забезпечується переливання грошових капіталів від одних суб'єктів інвестиційних відносин до інших, що сприяє рівномірному розподілу фінансових ресурсів між різними сферами підприємницької діяльності. Особливо важливою є їх роль у переміщенні грошових заощаджень домашніх господарств в оборот підприємств. Це зумовлено тим, що ці заощадження є одним з важливих джерел кредитів та інвестицій в економіку.

Підтримуємо підхід авторів Л.Д. Лебединської та Л.М. Ремньова стосовно поділу впливу банків на інвестиційні процеси – прямий та непрямий. Що стосується прямого впливу банківських установ на інвестиційні процеси, то він полягає у мобілізації заощаджень населення і спрямування їх на інвестування через використання кредитного механізму та ринок цінних паперів, а також у вкладенні в інвестиційні проекти власних і залучених ресурсів. Непрямий вплив полягає в обслуговуванні руху коштів, які належать клієнтам-інвесторам і призначені для інвестиційних цілей, а також у виконанні цілого спектра посередницьких функцій [3, с. 93].

Важливою складовою аналізу передумов розвитку інвестиційного потенціалу банків є аналіз інвестиційного потенціалу держави. Зокрема за даними Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, у 2018 р. розмір надходження прямих іноземних інвестицій в Україну склав 2,5 млрд доларів, що на 8% більше, якщо порівнювати з 2017 р. Найбільші обсяги надходжень прямих інвестицій спрямовувалися в такі галузі: промисловість, будівництво, сільське господарство, оптова та роздрібна торгівля, транспорт. Головними інвесторами в Україну виступили Кіпр, Нідерланди, Велика Британія, Німеччина, Австрія та Швейцарія [7].

Впродовж 2016–2019 рр. реальний ВВП формував тенденцію до щорічного зростання, як показано в таблиці. Така динаміка вказувала на незначне, проте все ж таки зростання економіки України загалом. Однак, зважаючи на економічну ситуацію в країні, різниця між номінальним і реальним ВВП свідчить про наявність інфляції

у зв'язку зі зростанням цін на товари та послуги з одночасним скороченням обсягів виробництва, споживанням цих товарів. У підсумку скорочується купівельна спроможність населення, а також спостерігається падіння рівня життя.

Таблиця

Структура ВВП України за кінцевим використанням з 2005 по 2019 рр. (млн грн)

Рік	Номінальний ВВП за рік	Споживчі витрати		Валове нагромадження		експорт товарів та послуг		імпорт товарів та послуг	
		млн грн	% ВВП	млн грн	% ВВП	млн грн	% ВВП	млн грн	% ВВП
2016	2383182	2018854	84.7	512830	21,50	1174625	49.3	1323127	-55.5
2017	2982920	2552525	85.6	618914	20,70	1430230	47.9	1618749	-54.3
2018	3558706	3196756	89.8	667953	18,80	1608890	45.2	1914893	-53.8
2019	3974564	3785133	95.2	500614	12,60	1636416	41.2	1947599	-49.0

Джерело: [8]

Слід зауважити, що українська економіка розвивається, ВВП продовжує зростати, однак це зростання відбувається надто повільними темпами. На таку ситуацію впливає чимало чинників. Наприклад, згідно з даними МВФ, висока корупція щорічно з'їдає в Україні до 2% ВВП. Зокрема транспортна блокада Донбасу та насильницьке захоплення бойовиками підприємств на Сході України коштували Україні у 2017 р. 1% ВВП [12]. Підняття мінімальної заробітної плати та пенсій потягнуло зростання інфляції. Так, відбулося перевищення рівня орієнтира інфляції НБУ у 2017 р.: планувалось на рівні 9,1%, а виявилось на рівні 12,2% [11]. Водночас НБУ змушений для гальмування інфляції підняти облікову ставку НБУ від 12,5% до 13,5%, що створило додатковий негативний тиск на ділову активність та зростання економіки [6]. Ці чинники можна назвати внутрішніми.

Ще однією вагомою причиною повільного зростання економіки України є порушення основних макроекономічних пропорцій. Крім того, науковці називають такі причини як низька інвестиційна привабливість вітчизняних підприємств, зростання зовнішнього боргу, зношена транспортна інфраструктура, яка обмежує експорт продукції та транзит, слабка економічна динаміка [10].

Однією з важливих проблем в Україні є рівень розвитку тіньової економіки. Зокрема за даними НБУ [9] четверту частину від офіційного ВВП України, або 846 млрд гривень, становлять тіньові операції. Такі перші результати дослідження стану тіньової економіки в Україні, що провела компанія Ernst & Young за підтримки Mastercard у рамках укладеного Меморандуму про співробітництво з Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства Укра-

їни, Національним банком України та Державною службою статистики України.

Дослідження в Україні свідчить, що більше чверті (26,2%) обсягу «готівкової тіньової економіки» (це 5,3% ВВП або 190 млрд грн) – це «наслідкова тіньова економіка», де ініціаторами розрахунку готівкою є обидві сторони – і продавець, і покупець. А решта (73,8%) загального обсягу української тіньової економіки (або 14,4% ВВП – 512 млрд грн) – це «пасивна тіньова економіка», ініціатором якої є продавець. Стимулювання безготівкових електронних розрахунків має суттєво зменшити саме рівень «пасивної тіньової економіки» [9].

Існує досить щільний кореляційний зв'язок між рівнем розвитку фінансового, у тому числі й банківського, сектора й темпами зростання економіки, що зумовлено низкою причин: поглибленням глобалізації у фінансовій сфері, процесами об'єднання й взаємопроникнення банківських, промислових і торговельних капіталів, значною потребою реальної економіки у фінансово-кредитних та інвестиційних ресурсах, розширенням точок укладання банківських капіталів тощо [4].

В умовах відпливу інвестиційних капіталів з огляду на відсутність гарантій безпеки для інвестора та високий ступінь ризику світова тенденція скорочення банківського кредитування є додатковим фактором гальмування економічного розвитку регіонів. Тому в системі відтворення і в збільшенні економічного потенціалу економіки, а отже, в забезпеченні високих темпів економічного зростання важливу роль слід приділити банківським інвестиціям.

Загалом значення використання банківського інвестиційного потенціалу для розвитку регіону слід розглядати в комплексі, як на рівні банку, так і на рівні регіону. Даний підхід передбачає врахування інтересів головних суб'єктів економічних відносин на рівні держави та сприяє підвищенню довіри світової спільноти до нашої фінансової системи та залученню іноземних коштів.

Для ефективного здійснення даного процесу інвестиційна діяльність комерційних банків має ґрунтуватися на наступних засадах [1]:

- відповідність стратегічним цілям діяльності банку, орієнтація на потреби ринку;
- створення продуктів та послуг, що можуть полегшити доступ банку до дешевих та стійких джерел ресурсів на ринку;
- відповідність за термінами джерел формування ресурсів та напрямків їх використання;
- диверсифікованість джерел банківських ресурсів, що підвищить сталість ресурсної бази банку в цілому;
- врахування зовнішніх та внутрішніх чинників середовища банку, мінімізація впливу банківських ризиків;
- організація роботи філійної мережі банку щодо залучення ресурсів;
- використання сучасної технічної бази, комп'ютерної техніки і технологій для економічного обґрунтування рішень.

Необхідність інвестиційної діяльності комерційних банків обумовлена взаємозалежністю розвитку банківської системи та економіки в цілому. З одного боку, банківські установи зацікавлені в

стабільному економічному середовищі, що є необхідною умовою їхньої діяльності, а з іншого – стабільність економічного розвитку багато в чому залежить від високого ступеня надійності банківської системи, її ефективного функціонування [5].

Враховуючи значні потреби в інвестиційних ресурсах та обмежені можливості банків, до цього переліку слід включити здійснення інвестиційної діяльності банків, при можливості, в межах консорціуму. Оскільки саме цей вид інвестування дозволить банкам згенерувати значний розмір фінансових ресурсів, розподілити ризики та диверсифікувати свою діяльність.

Недостатній рівень акумулювання фінансових ресурсів, залежність від зовнішніх джерел фінансування та невизначені умови зовнішнього та внутрішнього середовищ, у яких сьогодні працюють банки, вимагають від них комплексних підходів до реалізації інвестиційної діяльності банків з урахуванням фінансового забезпечення, визначення та впровадження адекватного комплексу заходів щодо зниження фінансових ризиків.

З огляду на це, вважаємо за доцільне розглянути основні характерні риси інвестиційно-орієнтованих банків. Вони полягають у такому [5]:

- велика універсальна кредитна установа поєднує велику кількість допустимих видів діяльності на ринку цінних паперів, а також на деяких інших фінансових ринках;
- головною вважається діяльність щодо залучення фінансування за рахунок цінних паперів;
- банк, будучи самостійною, ліквідною та кредитною установою, оперує, передусім, на оптових фінансових ринках;
- пріоритетність використання вбачається в середньо- та довгострокових вкладеннях;
- цінні папери є основою його кредитно-інвестиційного портфеля, при цьому більшість банків найбільшою мірою орієнтуються на недержавні цінні папери;
- банк вступає у взаємини з усіма учасниками ринку інвестування;
- саме банки в умовах високої невизначеності на досліджуваному ринку виявляються практично єдиним інститутом, здатним вирішувати комплекс завдань щодо ідентифікації, оцінки, аналізу, управління, контролю та моніторингу специфічних ризиків інвестування;
- поза всякими сумнівами, банки мають виключне право здійснювати розрахунково-касові операції, що забезпечує їм доступ до позикових ресурсів у великих обсягах навіть у таких економічних умовах, при яких інші посередники ринку інвестування зіштовхуються з різким скороченням операцій.

Вплив інвестиційного потенціалу банків на економічне зростання є двонаправленим: з одного боку, зростання інвестиційного потенціалу банків стимулює процеси розширеного відтворення та фактично стимулює економічне зростання. Інвестиційний потенціал банків визначається рівнем акумуляції коштів, від яких залежить ефективність процесу нагромадження капіталу у механізмі суспільного відтворення, тобто рівнем заощаджень.

Висновки. Отже, підсумовуючи все вищесказане, можна зробити висновок, що в сучасних умовах для розвитку економіки важливо залучати інвестиційний потенціал банків. Оскільки за підтримки банківських установ розширяться можливості для розвитку економіки. Використання інвестиційного потенціалу комерційного банку дозволить диверсифікувати ризики та підвищити прибутковість банківського бізнесу та довіру до нього. Що в свою чергу створить умови для покращення рівня фінансування економіки за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел та сприятиме загальному розвитку економіки.

Список використаних джерел

1. **Воробйова О.І.** Кредитно-інвестиційна діяльність банків України / О.І. Воробйова. – Київ-Сімферополь: АРІ-АЛ, 2010. – 396 с.
2. **Гавкалова Н. Л.** Соціально-економічний розвиток регіонів України: проблеми і перспективи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream.pdf>
3. **Лебединська Л.Д.** Інвестиційний потенціал банків та страхових компаній / Л.Д. Лебединська, Л.М. Ремньова// Чернігівський науковий часопис. Серія 1, Економіка і управління – 2011.– № 2 (2). – С. 91–96.
4. **Леонов С. В., Кривич Я. М.** Інвестиційний банківський кредит у системі кредитних інструментів стимулювання соціально-економічного зростання в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.global-national.in.ua/archive/2-2014/228.pdf>
5. **Нагорна О. В., Васищенко Ю. В.** Інвестиційна діяльність як особлива сфера банківської діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2189>
6. **Національний банк України** підвищив облікову ставку до 13,5% річних. / Національний банк України. 2017. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=57732380
7. **Офіційний сайт** Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/>
8. **Офіційний сайт** Державної служби статистики – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
9. **Офіційний сайт** Національного банку України – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/>
10. **Пелех О.Б.** Аналіз динаміки ВВП України в контексті європейського розвитку/ О. Б. Пелех // Вісник Ужгородського національного університету. – 2019. – № 23. – С. 60-64.
11. **Прогноз** НБУ щодо інфляції на 2017–2018 роки залишається в межах оголошених цільових орієнтирів / Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=472793
12. **Україна** потеряла из-за блокады Донбасса 1% ВВП. Корреспондент.biz. 2017. URL: <https://korrespondent.net/business/economics/3922738-ukrayna-poteriala-uz-za-blokady-donbassa-1-vvp>

References

1. **Vorobiova O.I.** (2010). Lending and investment activities of Ukrainian banks: Kyiv-Simferopol: ARI-AL [in Ukrainian]
2. **Havkalova N. L.** “Socio-economic development of the regions of Ukraine: problems and prospects” available at: <http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream.pdf> [in Ukrainian]
3. **L.D. Lebedynska, L.M. Remnova** (2011) “Investment potential of banks and insurance companies”. Chernihiv scientific journal. Series 1, Economics and Management. Vol. 2 (2), pp. 91–96. [in Ukrainian]
4. **Lieonov S. V., Kryvyh Ya. M.** (2014) “Investment bank credit in the system of credit instruments to stimulate socio-economic growth in Ukraine” available at: <http://www.global-national.in.ua/archive/2-2014/228.pdf> [in Ukrainian]
5. **Nahorna O. V., Vasylyshen Yu. V.** “Investment activity as a special sphere of banking activity” available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2189> [in Ukrainian]
6. **The National Bank of Ukraine** raised the discount rate to 13.5% per annum available at: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=57732380 [in Ukrainian]
7. **Official site of the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine** available at: <https://www.me.gov.ua/> [in Ukrainian]
8. **Official site of the State Statistics Service** available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian]
9. **Official site of the National Bank of Ukraine** available at: <https://bank.gov.ua/ua/> [in Ukrainian]
10. **Pelekh O.B.** (2019) “Analysis of Ukraine’s GDP dynamics in the context of European development”. Bulletin of Uzhhorod National University. Vol. 23, pp. 60-64. [in Ukrainian]
11. **The NBU inflation forecast for 2017-2018** remains within the announced targets available at: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=472793 [in Ukrainian]
12. **Ukraine lost 1% of GDP due to the blockade of Donbass (2017).** available at: <https://korrespondent.net/business/economics/3922738-ukrayna-poteriala-yz-za-blokady-donbassa-1-vvp> [in Ukrainian]